

Усе, що ви хотіли дізнатися про декомунізацію

Український інститут національної пам'яті зібрав запитання, які найчастіше ставлять у зв'язку з ухваленням декомунізаційних законів, і підготував стислі відповіді на них.

НАВІЩО ПОТРІБНО ПЕРЕЙМЕНОВУВАТИ ВУЛИЦІ?

Цього вимагає Закон України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та заборону пропаганди їх символіки». Обидва ці режими знищили в Україні від 14 до 16 мільйонів людей. Цей закон стверджує: будь-які тоталітарні практики неприйнятні для Української держави.

Україна ніколи не збудує заможнього і спокійного майбутнього без подолання спадщини тоталітарного минулого. Подібний шлях декомунізації пройшла більшість посткомуністичних країн Центральної і Східної Європи.

ЧИ МОЖНА НЕ ПЕРЕЙМЕНОВУВАТИ ВУЛИЦІ, СЕЛА АБО МІСТА?

Ні, не можна. Якщо назва підпадає під дію Закону, вона має бути обов'язково змінена. Закон тут не передбачає жодних винятків. Ані збори громадськості, ані орган місцевого самоврядування не може своїм рішенням таку назву залишити. Це буде порушенням закону. А відтак — відповідальність згідно з чинним законодавством аж до кримінальної (ст. 4361 Кримінального кодексу України).

Наймоіть місцева громада має цілковиту свободу у виборі будь-якої нової назви замість комуністичної або ж може повернути історичну.

ЯК МАЄ ВІДБУВАТИСЯ ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ В МІСТАХ І СЕЛАХ?

Перший крок — проведення громадських обговорень нових назв, що мають замінити тоталітарні.

До 21 листопада 2015 року місцевим радам слід ухвалити рішення щодо перейменування конкретних вулиць, провулків, площ, які потрапляють під дію декомунізаційного законодавства. Якщо ж місцева влада такого перейменування не здійснить до 21 листопада 2015 року, це зобов'язаний зробити своїм рішенням сільський, селищний чи міський голова протягом наступних трьох місяців.

Якщо і до цієї дати сільські, селищні чи міські голови не впорються з цим завданням, право перейменовувати переходить до облдержадміністрацій.

До літа 2016 року будуть змінені всі назви, пов'язані з тоталітаризмом. Центральна влада не нав'язує директивно, на які саме мають бути змінені тоталітарні назви, тільки встановлює обмеження, яких точно не може бути. Список таких назв разом із біографічними довідками діячів тоталітарного комуністичного режиму розміщений і постійно оновлюється на офіційному сайті Українського інституту національної пам'яті — www.memory.gov.ua.

ЯК ВІДБУВАТИМЕТЬСЯ ЗМІНА НАЗВ МІСТ І СІЛ?

Свої пропозиції щодо зміни назв населених пунктів місцеві ради до 21 листопада 2015 року подають до Верховної Ради України. Якщо ж котрась місцева рада не подасть таких пропозицій, рішення про перейменування ухвалить Верховна Рада України на підставі рекомендацій Українського інституту національної пам'яті.

Нові назви міст і сіл парламент затверджує протягом трьох місяців.

До 21 лютого 2016 року всі комуністичні назви міст і сіл будуть змінені. Це стосується також окупованих територій на Сході й у Криму.

ЧИ ВСІ НАЗВИ, ЩО З'ЯВИЛИСЯ В РАДЯНСЬКІ ЧАСИ, МАЮТЬ БУТИ ЗМІНЕНІ?

Ні, більшість назв залишаються без змін. Наприклад, у Слов'янську з 680 вулиць під дію закону підпадають майже 130, тобто близько 19%. У Вінниці з 840 вулиць треба змінити назви близько 140, тобто 16%. У Харкові з 2700 назв вулиць, провулків, проспектів і майданів під дію декомунізаційного законодавства підпадають приблизно 285 назв, тобто трохи більше як 10%.

Перейменуванню підлягають тільки ті назви, що: безпосередньо пов'язані з комуністичним тоталітарним режимом; містять назви його органів влади й імена діячів;

усплавляють події і пам'ятні дати, пов'язані з тоталітарним культом.

Наприклад, треба перейменувати такі назви, як: Жовтнева, Жовтневої революції, Червонопрапорна, Леніна, Войкова, Дзержинського і т.п.

ЧИ ПРАВДА, ЩО ВЕТЕРАНАМ НЕ МОЖНА НОСИТИ ЇХ РАДЯНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ НАГОРОДИ?

Ні, це брехня та інсинуація! Носіння нагород не є пропагандою.

ЩО БУДЕ З РАДЯНСЬКИМИ СИМВОЛАМИ НА МОГИЛАХ СОЛДАТІВ?

Нічого. Та ж частина 3 статті 4 згаданого закону забороняє тривожити могили.

ЧЕРЕЗ ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ/ВУЛИЦІ МОЯ АДРЕСА ЗМІНЮЄТЬСЯ. ЧИ ТРЕБА БУДЕ ТЕРМІНОВО СТАВИТИ НОВУ ВІДМІТКУ ПРО МІСЦЕ РЕЄСТРАЦІЇ В ПАСПОРТІ?

Хіба що в тому разі, коли тоталітарна назва у вашому документі вас геть дратує. Згідно з чинним законодавством після перейменування ніхто не мусить йти до паспортного столу, щоб зробити відмітку про нову адресу.

Таки зміни можна зробити, коли буде зручно, наприклад, по досягненні віку, коли до паспорта треба клеїти нове фото, або під час зміни місця

проживання. Штамп із новою адресою у паспортному столі обійдеться у 85 копійок — таким є розмір державного мита.

ЧИ ПРАВДА, ЩО У ЗВ'ЯЗКУ З ПЕРЕЙМЕНУВАННЯМИ ТРЕБА БУДЕ ЗМІНИТИ ДОКУМЕНТИ ПРО ВЛАСНІСТЬ НА НЕРУХОМІСТЬ?

Ні, не правда. Законодавство України не передбачає кінцевих термінів зміни документів у цьому випадку. Зміна назви вулиці не є зміною місця проживання. Тому всі необхідні зміни до документів можуть бути внесені тоді, коли це буде зручно їх власникові. Наприклад, коли людина захоче змінити місце проживання — переїхати на іншу вулицю або в інше село чи місто.

Документи власності на квартири, будинки, земельні ділянки, будь-яке інше майно, в яких вказані старі назви, залишаються дійсними. Зміни до них треба буде вносити, тільки якщо власник захоче продати, подарувати або передати у спадок свою квартиру, будинок чи інше майно. У такому випадку в документах, які будуть оформлюватися на нового власника, вже буде вказана нова назва. Проте на вартості послуг нотаріуса це не позначатиметься: покупець і продавець платитимуть нотаріусові таку ж суму, як і в тих випадках, коли назва вулиці, села або міста не змінюється.

Єдине, кому треба буде внести зміни до статутних документів, — це юридичні особи. Проте ця процедура для них є безкоштовною. Фізична особа-підприємець (ФОП) вноситиме зміни про свою адресу в Єдиному державному реєстрі, але це також безкоштовно.

ЧИ ТРЕБА БУДЕ ЗМІНЮВАТИ ТЕХТАЛОНИ НА АВТОМОБІЛІ ТА НОМЕРНІ ЗНАКИ?

Ні. Власникам автомобілів нема чого хвилюватися. Перейменування вулиці не є зміною фактичного місця проживання, а тому не є підставою для обов'язкової перереєстрації транспортного засобу і внесення змін до техпаспорта автомобіля. Його власник зможе зробити це, коли буде продавати або дарувати авто. На вартості процедури перереєстрації це не позначиться, жодних додаткових платежів не передбачено.

МОЮ ВУЛИЦЮ ПЕРЕЙМЕНУВАЛИ, АЛЕ В ПАСПОРТІ ЗАЛИШИЛАСЯ СТАРА АДРЕСА РЕЄСТРАЦІЇ. ЧИ ПРИЗНАЧАТЬ МЕНІ СУБСИДІЮ? ЧИ ЗМОЖУ Я ПРОГОЛОСУВАТИ НА ВИБОРАХ?

Так — і проголосуєте, і субсидію отримаєте. Про зміни назв вулиць буде повідомлено всім державним органам, а тому вони мають приймати документи як із новими назвами в адресах, так і зі старими.

Усі реєстри громадян мають бути приведені у відповідність до змін, певний час там паралельно «співіснуватимуть» старі й нові назви. Тому зміна назви в адресі не є підставою для відмови в отриманні субсидії.

Так само стара адреса в паспорті не може бути підставою не видавати виборцеві бюлетеня. Дільничні виборчі комісії отримають списки вулиць, які були перейменовані, і зобов'язані видати бюлетені всім виборцям, які є у списках на цій дільниці.

Я ЧУВ, ЩО ПЕРЕЙМЕНУВАННЯ БУДЕ КОШТУВАТИ ДУЖЕ ДОРОГО

Ні, неправда. По-перше, під перейменування потрапляють у середньому від 3% до 5% назв вулиць міст, а на Сході — близько 10%. По-друге, основною статтею витрат при перейменуванні є виготовлення нових табличок, а вони є далеко не на кожному будинку. Заміна табличок і так відбувається у плановому порядку. Це фінансується місцевими бюджетами постійно, як витрати на благоустрій. Зрештою, тимчасові написи можна зробити за допомогою трафарету і фарби.

ЗМІ розповсюджували заяви одного зі столичних чиновників, який стверджував, що одна табличка обійдеться в майже тисячу гривень. Таблички по тисячі гривень за штуку — це корупція і відмивання коштів. Тому тут слід контролювати місцеве самоврядування та його чиновників.

Щоправда, певних додаткових витрат можуть зазнати ті підприємства й установи, які мають бланки і штампи зі старими назвами. Проте далеко не всі юридичні особи мають печатки і штампи — вони не є обов'язковими для багатьох категорій юридичних осіб.

Окрім того, більшість юридичних осіб друкують свої бланки на звичайному робочому принтері, і для заміни назви в адресі достатньо щонайбільше кількох хвилин.

ХТО ВИЗНАЧАЄ, ЯКІ САМЕ НАЗВИ ОТРИМАЮТЬ НАШІ ВУЛИЦІ?

Ви — жителі свого села або міста. Але є певні процедури.

Для цього свої пропозиції можна відправити листом на адресу місцевої ради або взяти участь у громадських обговореннях, які відбуватимуться у ваших містах і селах. Також у багатьох місцевих радах на офіційних сайтах уже з'явився розділ «Декомунізація», який передбачає різні форми зворотного зв'язку.

РАДЯНСЬКІ НАЗВИ — ЦЕ ТЕЖ НАША ІСТОРІЯ! НАВІЩО ЇЇ ЗНОВУ ПЕРЕПИСУВАТИ?

Комуністична влада приховувала ганебні сторінки свого минулого та злочини своїх діячів. Настав час ці приховані сторінки відкривати. Серед назв вулиць є імена таких комуністичних діячів, які винні у смерті не кількох осіб, а тисяч або й мільйонів жертв тоталітарного режиму. Декомунізація — це відкриття забороненої комуністичним режимом правди, а не «переписання історії».

Прес-служба Українського інституту національної пам'яті

Шрагівські читання

них наук, доцент кафедри інституту. Вона — ініціатор і багаторічний організатор Шрагівських читань, завдяки її науковій та просвітницькій роботі, підтриманій керівництвом інституту й університету, громадськістю і владою, одна з вулиць обласного центру тепер названа на честь українського патріота Іллі Шрага.

На конференції виступили з доповідями і науковими повідомленнями: Оксана Оніщенко, доцент Чернігівського обласного інституту після-

дипломної педагогічної освіти імені К. Ушинського, — «Ілля Шраг і театральне життя Чернігова у другій половині XIX – початку XX ст.»; Ірина Каганова, завідувач відділу краєзнавства Чернігівської обласної бібліотеки ім. В. Короленка (співавтор — Людмила Студьонова, бібліограф бібліотеки), — «Внесок Іллі Шрага у створення та діяльність Чернігівської громадської бібліотеки»; Олена Ісаєнко, старший науковий співробітник Чернігівського обласного

історичного музею імені В. Тарновського, — «Євген Моляк: нове обличчя з оточення Іллі Шрага»; Валентина Шандра, професор Інституту історії України НАН України, — «Владні повноваження ремісничих управ кінця XVIII – початку XX ст.»; Любов Шара, доцент інституту, — «Чернігівське єпархіальне жіноче училище»; Ервін Міден, асистент кафедри історії України інституту (співавтор — Олександр Коваленко, професор, директор інституту, голова правління Чернігівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України), — «Седнівський краєзнавець Д. Кисіль»; Максим Блакитний, учений секретар музею ім. В. Тарновського, — «До історії Новгород-Сіверського духовного училища»; Олександр Тарасенко, доцент інституту, — «Щоденник О.М. Лазаревського як історичне джерело»; Тарас Єрмашов, пошукувач Інституту української археографії та джерелознавства імені М. Грушевського НАН України, — «Письменники Чернігівщини у візії Сергія Єфремова» (він також подарував інституту цілу низку видань часопису «Молода нація» та наукових праць); Ольга Гейда, доцент інституту

ту, — «Спогади Валентина Якимовича про Володимира Самійленка»; Людмила Ясновська, доцент інституту, — «Дослідник давньоруських старожитностей Чернігівщини М. Ю. Бранденбург»; Ірина Еткіна, доцент інституту, — «Приєднання північних повітів Чернігівської губернії до РРФСР (1919 – 1926 рр.)»; Світлана Половнікова, старший науковий співробітник музею ім. В.Тарновського, — «Архів Дроздових у фондах Чернігівського обласного історичного музею імені В.В. Тарновського».

Модератор наукового форуму Сергій Бутко, представник Українського інституту національної пам'яті у Чернігівській області, закликав колеги до популяризації своїх досліджень серед населення: «Забагато громадян не знають елементарних фактів із української історії, українських героїв і діячів. Треба об'єднувати зусилля з УІНП у справі просвіти громадян. Важливо фахівцям з історії якнайчастіше виступати на телебаченні, радіо і друкуватися в газетах. Це особливо актуально зараз в умовах нішньої війни, в тому числі інформаційної, з російським імперіалізмом, проведенням політики декомунізації».

Сергій ГОРОБЕЦЬ,
Український інститут національної пам'яті

У навчально-науковому інституті історії, етнології та правознавства імені О. Лазаревського Чернігівського національного педуніверситету імені Т. Шевченка (далі — інститут) проведено 7-мі Шрагівські читання «Ілля Шраг та регіональні еліти Північного Лівобережжя у другій половині XIX — на початку XX ст.». Традиційний науковий форум присвячено життю і діяльності уродженця Седнева, відомого українського громадського й політичного діяча, члена Української Центральної Ради, чернігівського адвоката Іллі Людвиговича Шрага (1847 – 1919) у контексті його доби.

З доповіддю «Ілля Шраг у родинному колі (за матеріалами сімейного листування)» виступила Тамара Демченко, кандидат історич-